

Advies over het ontwerpbesluit betreffende het tijdelijk project leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs op 12 mei 2016

Uitgebracht door de Algemene Raad op 26 mei 2016 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: Commissie buitengewoon basis- en commissie buitengewoon secundair onderwijs op 18 mei 2016, onder het voorzitterschap van Willy Claes.

Dossierbeheerder: Roos Herpelinck

1 Situering

Met de bisconceptnota 'Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs' (17 juli 2015) lanceerden de ministers van Onderwijs en Mobiliteit een nieuw concept voor leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Een besluit van de Vlaamse Regering werkt nu een nieuwe regeling uit voor het leerlingenvervoer aan de hand van een pilootproject.

2 Krachtlijnen van het advies van 22 oktober 2015 over het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs

De Vlor herhaalt zijn visie zoals verwoord in een eerder advies.¹ De opmerkingen en bedenkingen daar verwoord, blijven onverkort van kracht. De voornaamste conclusies van het advies waren:

De Vlaamse Onderwijsraad pleit voor het op korte termijn uitwerken van een nieuw concept leerlingenvervoer vanuit een duidelijke totaalvisie op de specifieke noden van leerlingen en de daaraan gekoppelde rechten of tegemoetkomingen en vanuit de praktijkervaringen uit pilootprojecten. In het nieuw concept moeten kwaliteit en veiligheid van vervoer en een kortere reistijd steeds voorop staan.

Vanuit die totaalvisie moet het recht op leerlingenvervoer gelinkt worden aan de ondersteuningsnoden en de thuiscontext van de leerling. Die context vormt de basis voor het bepalen van het recht op leerlingenvervoer, ongeacht waar het kind of de jongere school loopt.

Om verschillen tussen leerlingen uit verschillende verzorgingsgebieden te vermijden, moeten er een aantal generieke criteria bepaald worden voor het recht op leerlingenvervoer en de uitvoering en organisatie ervan. Decretale kaderstellende regelgeving moet vorm geven aan deze criteria, maar moet tegelijkertijd de nodige flexibiliteit bieden om lokaal beter in te spelen op de vervoersnoden en -mogelijkheden. De Vlor ziet namelijk kansen in het decentraal organiseren van het leerlingenvervoer. De mogelijkheid om af te wijken van de bestaande reglementering mag niet raken aan de grondwettelijk verankerde vrije schoolkeuze voor ouders. Daarbij moet ook duidelijkheid komen over hoe verzorgingsgebieden worden afgebakend, wie de stakeholders zijn en welke opdracht zij krijgen toegekend.

De raad vraagt dat voor de uitrol van een nieuw concept leerlingenvervoer (deels centraal en lokaal) de nodige financiering en mankracht wordt voorzien.

De Vlor is van mening dat buitenschoolse kinderopvang op maat van het kind een alternatief of aanvulling kan zijn voor leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Het probleem van leerlingenvervoer mag zich echter niet verplaatsen naar een probleem van vervoer van leerlingen van school naar de buitenschoolse opvang.

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de bisconceptnota 'Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs'](#), 22 oktober 2015.

3 De meerwaarde van pilootprojecten als toetssteen voor de haalbaarheid van het nieuwe concept

De raad staat achter het gebruik van pilootprojecten om in te schatten wat de implicaties zijn van het gebruik van een nieuw concept leerlingenvervoer. Opdat ze voldoende input kunnen leveren voor een aantal fundamenteel uit te klaren zaken, moet hun opdracht duidelijker en concreter omschreven worden en moet er rekening gehouden worden met een aantal randvoorwaarden.

Ook pleit de raad ervoor dat na het afronden van de pilootprojecten het debat over een nieuw concept leerlingenvervoer terug kan geopend worden, en dat een nieuw concept vanuit verschillende invalshoeken getoetst wordt aan de realiteit.

Het advies formuleerde ook diverse randvoorwaarden voor pilootprojecten:

3.1 Duidelijke opdracht en evaluatie

De Vlor vraagt om een duidelijkere en meer concrete omschrijving van de opdracht van pilootprojecten en de contouren waarbinnen dit project kan plaatsvinden. Enkel met een duidelijke opdracht en duidelijke doelstelling van een project is het mogelijk om bij aanvang een nulmeting en bij uitrol van het project een evaluatie te voorzien.

De ruimte voor bijsturing van pilootconcepten moet gegarandeerd worden. Sterker nog: wanneer een project faalt, moet men de durf hebben en ruimte creëren om dit project volledig af te voeren, hoe moeilijk de transitieperiode voor die welbepaalde regio van het pilootproject ook is.

In de timing van de pilootprojecten merkt de Vlor op dat het in deze niet logisch is dat de evaluatie van fase 1 in het project nog loopt, wanneer fase 2 al van start gaat. Daarenboven ontving de Vlor signalen dat de pilootprojecten al zijn opgestart, voorafgaand aan het advies van de raad. Logischer zou zijn dat men bij het uittekenen van de pilootprojecten rekening kan houden met de bekommernissen van de Vlor over de bisconceptnota.

De Vlor vraagt om op de hoogte gehouden te worden van de concretisering, aansturing en resultaten van deze projecten.

3.2 Maximale ruimte

De pilootprojecten moeten maximale kansen krijgen om uit te rollen zodat ze lessen of conclusies kunnen aanreiken. De raad pleit daarom voor het benutten van maximale marges en experimenteerruimte binnen de huidige regelgeving. Ook belangrijk is dat pilootprojecten plaatsvinden binnen duidelijk afgebakende regio's. Deze afbakening mag geen voorafname betekenen op het concept van de uiteindelijke gebiedsomschrijving in een nieuw concept leerlingenvervoer.

3.3 Verscheidenheid tussen regio's en doelgroepen

In het uitwerken van de pilootprojecten is het enerzijds belangrijk dat verschillende soorten regio's worden betrokken (landelijk, stedelijk en grootstedelijk). Anderzijds moeten in de projecten verschillende soorten vervoer voor leerlingen met verschillende specifieke noden georganiseerd worden.

3.4 Financiering enkel voor leerlingenvervoer

De financiering van de pilootprojecten moet enkel en alleen voorzien worden voor het uitwerken van het concept leerlingenvervoer, niet voor het uitwerken van een lokaal aanbod aan buitenschoolse kinderopvang voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs.

Voor de financiering van de pilootprojecten moeten budgetten worden vrijgemaakt zonder dat dit consequenties heeft voor de bestaande budgetten voor het leerlingenvervoer dat niet gevat wordt door de pilootprojecten.

3.5 Debat opstarten en toetsing van nieuw concept garanderen

Na het afronden en evalueren van pilootprojecten is het noodzakelijk dat het debat over de fundamentele uitgangspunten en vragen van de bisconceptnota opnieuw kan geopend en gevoerd worden met alle betrokken actoren.

Daarenboven is het van groot belang dat de gevolgen van een nieuw concept van leerlingenvervoer getoetst worden aan de realiteit: wat is het gevolg voor de leerling, voor de ouders, voor de school, voor de begeleider van het vervoer, voor de vervoerspartners, ...? Die gevolgen moeten vanuit verschillende invalshoeken (pedagogisch-didactisch, juridisch, organisatorisch, ...) bekeken worden. Ook de impact op de vrijeschoolkeuze moet worden gegarandeerd. Pilootprojecten kunnen namelijk niet alles vatten en zullen een aantal blinde vlekken laten bestaan. Dit debat en deze toetsing mogen echter geen al te vertragende factor zijn in het opstellen van nieuwe regelgeving rond leerlingenvervoer.

4 Artikelsgewijze opmerkingen

4.1 Evaluatie pilootprojecten voorafgaand aan een veralgemeende invoering

Zoals het advies van 22 oktober 2015 al verwoordde, moeten de pilootprojecten ten gronde kunnen worden geëvalueerd en op hun meerwaarde beoordeeld. Deze evaluatie en de regels om deze te organiseren, staat trouwens expliciet ingeschreven in het decreet over de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, art. 6, § 2.

De Vlor verzet zich met klem tegen het feit dat het besluit geen nadere regels voor de evaluatie van de tijdelijke projecten bevat. In tegendeel, het art. 4, 3° schetst meteen al drie fases waarvan de laatste de implementatie is in Vlaanderen. Dit moet al betrekking hebben op de leerlingen die zich inschrijven vanaf 1 maart 2018.

De Vlor pleit voor een evaluatie van de tijdelijke projecten op grond van een aantal kwalitatieve **criteria** die best mee worden omschreven in de 'nadere evaluatieregels' (decreet over de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, art. 6, § 2):

- de diverse ondersteuningsnoden van leerlingen, de diversiteit binnen de populatie en de vereiste competenties voor de busbegeleiding.
- een onderbouwde inschatting van de budgettaire impact van het nieuwe concept leerlingenvervoer. Is dit plan budgetneutraal te realiseren? Het advies van 22 oktober 2015 formuleerde hierbij al diverse reserves.
- de personeelsconsequenties voor de scholen en voor de taakbelasting van het clb.
- de wijze van diagnosticeren van de mobiliteitsnoden van de betrokken leerlingen op grond van een individueel dossier. Diagnostiek moet kunnen gebeuren zonder overbodige planlast en compatibel zijn met de (handelingsgerichte) diagnostiek die nu wordt geïmplementeerd door het M-decreet. De Vlor wil zeker ook dat de impact van deze werkwijze op het recht op leerlingenvervoer van diverse groepen leerlingen wordt opgevolgd: leerlingen met specifieke noden in het gewoon onderwijs, leerlingen die overstappen van buitengewoon naar gewoon onderwijs (bijv. in de B-stroom), leerlingen uit kansengroepen.

4.2 Het geschetste tijdspad is onhaalbaar

De timing die het besluit vooropstelt, is onhaalbaar. Het voorstel gaat uit van een veralgemeend systeem voor alle leerlingen die inschrijven met het oog op het schooljaar 2018-2019. Deze leerlingen schrijven zich in vanaf het voorjaar 2018. Concreet betekent dit dat de tijdelijke projecten nauwelijks anderhalf jaar krijgen om zich te bewijzen na de goedkeuring van dit besluit. Daarenboven vraagt de afstemming met de verschillende lokale actoren veel tijd, waar in de timing nu nauwelijks ruimte voor is.

Er is geen tijd voor een gedegen evaluatie, gebaseerd op evidentie of op een objectieve doorlichting van de projecten. Er is nauwelijks tijd om te komen tot een gedragen voorstel voor structurele vernieuwing van het leerlingenvervoer.

4.3 Het toepassingsgebied breed formuleren

In zijn eerder advies pleitte de Vlor al voor een recht op kwaliteitsvol leerlingenvervoer gelinkt aan de ondersteuningsnoden, de thuiscontext en de SES-status van de leerling. Deze context moet de basis vormen voor het bepalen van een recht op leerlingenvervoer, ongeacht de plaats waar het kind school loopt. Door de titel van dit besluit lijkt het alsof het leerlingenvervoer enkel betrekking heeft op leerlingen die kiezen voor buitengewoon onderwijs. De Vlor is van oordeel dat de tijdelijke projecten en de eventuele veralgemening perspectieven moeten openen voor de mobiliteitsnoden van alle kinderen met een specifieke nood (M-decreet), ongeacht of ze school lopen in het gewoon of in het buitengewoon onderwijs. Maar door dit nu niet mee te nemen, lijkt deze piste gesloten.

De Vlor is ook bezorgd over het feit of leerlingenvervoer wel toegankelijk blijft voor alle leerlingen met specifieke mobiliteitsnoden in alle scholen van alle onderwijsnetten met respect voor de vrije keuzeregeling. Er is op dit vlak zeker nood aan een regelgevend kader dat de basisvoorwaarden hiervoor omschrijft.

4.4 Nood aan overleg met de Vlor (art. 6, derde lid)

De Vlor waardeert de regelmatige terugkoppeling van de resultaten van het pilootproject naar de Vlor en hoopt op die manier de meerwaarde en problemen van het project te kunnen opvolgen. De raad pleit ervoor om een jaarlijkse terugkoppeling in te schrijven in het besluit. Dit is het minimum om de vinger aan de pols te kunnen houden bij de evolutie en vooruitgang van de pilootprojecten.

4.5 Inwerkingtreding (art. 7)

De Vlor neemt akte van het feit dat de inwerkingtreding is gekoppeld aan het moment van inschrijving van de leerlingen. Het besluit moet wel verduidelijken op welk moment de begripsomschrijving 'nieuwe leerlingen' en de begripsomschrijving 'huidige leerlingen' zoals omschreven in art. 5 van het ontwerp BVR ingaat.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter